

A család allegóriái a jogi kultúrtörténetben

Korsósné Delacasse Krisztina

A *stellionatus*, amely a mai család bűncselekményének történeti előzményének is tekinthető, egy olyan, különböző korszakokban és területeken másként értelmezett deliktumot, illetve deliktumcsoportot fed, amely a császárkori Római Birodalomban jelent meg először, a jogtudomány és mindenekelőtt a bírósági gyakorlat által kialakított fogalomként. A bűncselekmény elnevezése a *stellio* nevű gyíktól származtatható, és a szakirodalomban különféle nézetek ütköznek egymással arról, hogy az állatnak pontosan miféle tulajdonsága vagy magatartása szolgált a párhuzam forrásául. Az egyes szerzők erre vonatkozó magyarázatainak és az antik leírásoknak a megismerése mellett érdekes eredményeket hozhat egy olyan összehasonlítás is, amely a jelenkori asszociációkat térképezi fel. Kérdőíves kutatásomban többek között azt a kérdést tettem fel, vajon a 21. század hétköznapi embere köti-e a családot valamilyen állathoz, s ha igen, miért, milyen ismervek alapján.

A téma kapcsán számos további jogi kultúrtörténeti vonatkozás is vizsgálható, hiszen az emberi gondolkodásra mindig is jellemző volt, hogy bizonyos közös vonások alapján allegorikus képekkel, emberi vagy állati alakokkal, esetleg elképzelt figurákkal ábrázoljanak akár elvont fogalmakat is. Ezeknek a XVII–XVIII. században legnagyobb hatást kifejtő összefoglalása Cesare Ripa *Iconologia* című műve volt, amelynek 1603-ban megjelent második kiadását a karakterek leírásán túl a plasztikusság kedvéért már fametszetekkel is ellátták, és ez lett az első népszerűvé is vált megjelenése. Az előadás Ripa munkájának különböző kiadásait, fordításait, továbbá azok illusztrációit a középpontba helyezve mutatja be a család, csalárdság allegorikus alakjait, azoknak egyes – olykor mitológiai, bibliai és irodalmi alapokon is nyugvó – attribútumait.